

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na celi polti.

— — — — —
List za šolo in dom.

Veljá
za vse leto 2 gl. 50 kr.
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 24.

V Ljubljani 15. decembra 1872.

Tečaj XII.

Šolski postavi v kranjskem deželnem zboru.

Oči vseh kranjskih učiteljev obrnjene bile so na letošnji deželni zbor, in ko šolskih postav ni bilo kmali na dnevni red, uganovali so že nekteri to in uno, in se že bali, da bi se tudi letos ne zgodilo tako, kakor že dvakrat popred, da bi se namreč zbor sklenil in ne bi vravnal za šolstvo in učiteljstvo toliko važnih postav. To pot naše upanje ni bilo zastonj, kajti obe naši šolski postavi prišle ste na versto, in reči moramo, da ste bili za večino kranjskega šolstva in učiteljstva vgodno rešeni. 28. preteč in obravnavala se je postava, kako naj se vravná napravljjanje, zderžavanje, obiskovanje javnih ljudskih šol^a. Poročilo šolskega odseka je bral in zagovarjal L. Svetec. Po sporočilu je §. 17. te postave odsekova večina določila tako-le: „Dolžnost v šolo hoditi se praviloma začénja s spolnjenim 6. letom starosti in traja praviloma do spolnjenega 12. leta starosti. Z ozirom na posebne krajine ali podnebne okoliščine vendar o-krajna šolska gosposka izjemno more dovoliti, da se dolžnost v šolo hoditi začénja še le s spolnjenim 7. ali 8. letom starosti“.

V splošni debati je poslanec Miha Tavčar govoril zoper postavo sploh, ker ne odobruje silstva za šolo in to tem manj za sedanjo, ki se zove brezverska. Dežman govori za postavo. V specijalni debati so se predlagali različni nasveti, in sicer najpred k §. 17.: Večina odseka šolskega (Bleiweis, Grabrijan, Costa in Toman) je nasvetovala, naj se glasi tako-le: „Dolžnost v šolo hoditi (šolska dolžnost) se zacénja s spolnjenim 6. letom in traja praviloma do spolnjenega 12. leta starosti. Z ozirom na posebne krajine okoliščine ali na podnebje utegne tudi o-krajna šolska oblast izjemno dovoliti, da se začénja šolska dolžnost še le s spolnjenim 8. ali 7. letom“. — Manjšina odsekova (Apfaltrern, Dežman, Svetec) nasvetuje ta §. tako-le: „Dolžnost v šolo hoditi (šolska dolžnost) se začénja s spolnjenim 6. letom in traja praviloma do spol-

njenega 14. leta starosti. Z ozirom na posebne krajine okoliščine ali na podnebje utegne tudi okrajna šolska oblast izjemno dovoliti, da se začénja šolska dolžnost še le s spolnjenim 7. ali 8. letom. Isto tako sme okrajna šolska oblast dovoliti, da se odpusté otroci iz šole, ki so spolnili 12. leto, in so se šolskih predmetov popolnoma naučili^a. — Dr. Costa v soglasi z večino šolskega odseka nasvetuje §. 17. po sledečih besedah: „Dolžnost v šolo hoditi (šolska dolžnost) se začénja s spolnjenim 6. letom in traja praviloma do spolnjenega 12., v mestih in trgih s 3. - ali večrazrednimi šolami pa do spolnjenega 14. leta. Z ozirom na posebne krajine okoliščine ali na podnebje utegne tudi okrajna šolska oblast izjemno dovoliti, da se začénja šolska dolžnost še le s spolnjenim 7. ali 8. letom. Isto tako sme okrajna šolska oblast dovoliti, da se tudi v mestih in trgih odpusté iz šole otroci, ki so spolnili 12. leto, in so se šolskih predmetov popolnoma naučili. — Dr. Razlag predlaga k §. 17., ako bi se sprejel po besedah odsekove večine, sledeči dodatni nasvèt: „Po dovršeni ljudski šoli so učenci zavezani, nadaljevalno šolo ob nedeljah in praznikih za poduk v praktičnih predmetih, sosebno gospodarstva, do spolnjenega 15. leta obiskovati^a. — Baron Apfalter in Kromer nasvetujeta, da bi se §. 17. sprejel po besedah odsekove manjšine. — Miha Tavčar nasvetuje, ako bi se premembni nasvet dr. Coste sprejel, sledečo resolucijo: „Deželnemu odboru se daje nalog, izdelati in v prihodnji sesiji predložiti načrt postave, kako bi se nadaljevalne in ponavljevalne ljudske šole na deželi do 16. leta starosti vravnale in vpeljale^a. — Dežman spodbija nasvete dr. Coste in dr. Razlag-a ter zagovarja besede odsekove manjšine. — Dr. Bleiweis spodbija dodatni nasvet dr. Razlag-a zato, ker so doseданje nedeljske šole principiélno odpravljene in nove se morajo še le stvariti po drugem načinu, nedeljske šole se tebi nič, meni nič ne morejo vrniti v to postavu; on pa podpira po Tavčarju nasvetovano resolucijo. — Poročevalec Svetec zagovarja v obširnem govoru predlog odsekove manjšine. — Pri glasovanji nasveta odsekove manjšine in dr. Razlaga padeta; sprejme se pa §. 17. po nasvetu dr. Coste in pa Tavčarjeva resolucija. — K §. 24. nasvetuje poslanec Pintar, da bi krajna šolska oblast pregledovala zapisnik zamud namesti „vsakega pol meseca“, kakor šolski odsek predlaga, le „vsaki mesec“. Nasvetu Pintarjevemu ugovarjata Dežman in poročevalec Svetec. Pri glasovanji obveljá predlog odsekov. — §. 38. se po predlogu odseka glasi tako-le: „Z ozirom na to, koliko se ima šolskega denarja plačevati, razdeli deželna šolska oblast po nasvetu okrajne gosposke šole po občinah, v katerih so, v 4 razrede, in šolski denar se potem na 30, 20, 15 in 10 krajcarjev na mesec postavi za vsacega šolo obiskajočega otroka^a. — Dr. Razlag predlaga, da se ima §. 38. tako-le glasiti:

„Učnina je v vseh ljudskih šolah odpravljena“. — Poslanec Zagorec zagovarja ta predlog; Kromer in poročevalec Svetec podpirata predlog odsekov, da naj učnina (šolski denar) ostane. Pri glasovanji obvelja §. 38. po besedah odsekovih. — Potem Dežman predlaga, da se ima §. 44. glasiti tako-le: „Med potrebne izdajke šolskega okraja šteje se tudi: a) nagrada za okrajno učiteljsko knjižnico, za katero se more tudi od učiteljev po pol odstotka od letne plače pobirati; b) stroški za okrajne učiteljske shode obsegajoč tudi odškodnino udom za potovanje; c) odškodnina za potovanje in dneve poslancem okrajnih shodov v deželne shode. — Ta predlog si je večina šolskega odseka prisvojila. — Dr. Razlag nasvetuje, da se ima v točki a) izbrisati sledeči stavek: „za katero se more tudi od učiteljev po pol odstotka od letne plače pobirati“. — Pri glasovanji §. 44. se točka a) sprejme po nasvetu dr. Razlaga, točki b) in c) obveljate po predlogu Dežmana, oziroma šolskega odseka.

Konečno se je tudi v 3. branji sprejela sklenjena postava.

Naposled se še deželnemu odboru nalaga, da z ozirom na ubožnost in davčno preobloženost naše dežele in opiraje se na vladno zagotovilo izdela prošnjo do c. k. ministerstva za nauk in bogočastje, da bi blagovolilo nakloniti kolikor mogoče zdatno podporo za naše javne ljudske šole iz državnega zaklada. C. kr. deželni predsednik obljubi, da bode krepko podpiral to prošnjo.

2. t. m. bila je v deželnem zboru na versti za kranjske učitelje prevažna postava za vravnavo pravnih razmerij učiteljev na javnih ljudskih šolah. Poročevalec bil je baron Apfaltrern. Dr. Costa nasvetuje, da naj se poročilo in postava ne bere, ker ga imajo že tako vsi poslanci v rokah, temuč naj se sprejme „en bloc“, pa naj se vsak govornik prej oglasi, o katerem §. hoče govoriti ali kaj pristaviti. Radostno smo videli iz poročila, da je šolski oddelek vladni načert znatno zboljšal, ker n. pr. (§. 24.) določuje, da naj učitelji svojo plačo dobivajo pri gotovi blagajnici, pri davkariji, za stanovanje (§. 33.), ako ga ni na v šolskem poslopji, naj se mu daje 20% od njegove plače; podučitelju naj se daje 70% učiteljeve plače, ne pa samo 60% po vladinem predlogu. Naj bolje pa je to, da se je učiteljeva služba od orglarjeve in cerkvenikove popolnoma ločila, da bode učitelj (kakor smo mi že tolikrat povdarjali) svojo plačo dobival samo kot učitelj, in da naj se dotični prihodki ločijo in vsaki svojemu namenu izroče. Poročevalec Apfaltrern pravi, da šolski odsek sam še pristavlja k §. 28. to, da bode učitelj gotovo plačo pri davkariji dobival (da se ne bode godilo, kakor se že tu pa tam po sosednih deželah godi, da blagajnica včasih učiteljev nima s čim izplačevati), je treba, da je v blagajnici vedno denar. Pristavek naj se torej glasi:

Deželni odbor naj skrbi za to, da bode za davkarijske blagajnice denar vedno pripravljen, kedar bi ga bilo treba za učiteljske plače. Ta pristavek sprejme se enoglasno — brez ugovora.

Dr. Zarnik govori proti dostavku v §. 24., kateri učiteljem prepoveduje, posebej podučevati ali „pour“ (nachstunden) dajati“. On pravi, da je v principu za to, da naj se učitelju prepové, posebej podučevati, toda učitelju naj se dá toliko plače, da bode kot tak in kot družinski oče mogel živeti, t. j. dá naj se mu naj manj 800 gld. letne plače. Sedaj pa je postava, ktera učiteljem prepoveduje posebej podučevati, nepraktična in neizpeljiva; postav pa ne delamo zato, da bi se prekoračevale. Tudi v Terstu so te poure postavno prepovedali, pa so to prepoved zopet preklicali, ker so videli, da jim učiteljev manjka. Ako učitelju prepovemo, v šoli posebej podučevati, najel bode drugej stanovanje, napraviti bode moral si mize in stole, kar ga bode še več stalo, in imel bode domá svojo drugo šolo, da le postave formalno ne bode prekoračil. V takem primerljeji jemljemo mu tedaj denar iz žepa. Ako se reče, da ta določba veljá le samo v mestih, ker so poure največ v mestih navadne, ne vem, čemu se to sploh v postavo devlje, kajti če enkrat naši kmetje pridejo do spoznanja, da je šola tako važna naprava, da je dobro, da se učitelju še za posebni poduk kaj doplača, potem smemo biti veseli. Govornik predlaga, naj se v tem §. izpusté besedé, ktere učitelju prepovedujejo posebej podučevati. — Svetec se ne vjema v Zarnikov predlogom. On terdi, da s tem, če se poure prepovedujejo, se ne prepoveduje, da bi učitelj ne smel po hišah učiti zunaj šolskih ur; samo tista navada se hoče odpraviti, da se nekteri bogatejši otroci, ki učitelju za to plačajo, po šoli še prideržé in se posebej podučujejo. To pa je škodljivo za moralo, ker se v šoli siromaki ločijo od bogatejših in ker se tú pripeti marsiktera zloraba. C. k. deželni predsednik grof Auersperg pravi, da se popolno vjema s Svetcevim predlogom in še celó opominja, da vlada ne bi poterdila take šolske postave, ktera bi dopuščala poure.

Potem dr. Zarnik zopet pobija Svetcev predlog, in Svetec se zopet poganja za svojo misel. Pintar podpira Zarnikov predlog in navaja, da na deželi se mora ravno učitelj pečati z odgojo in s podučevanjem. Če učitelj ne bode smel posebej podučevati, kdo neki bode potem podučeval? Kromer Zarnika posebno zavrača zavoljo tega, ker je djal, da bi bila taka zadržba neizvedljiva. On pravi: „Jaz menim, da imajo c. k. oblastnije še toliko moči, da bodo gospode učitelje silile, postavo popolno spoštovati, — in gospodje učitelji nam pa morajo tudi hvaležni biti, da jim v taki revščini tako lepo povišamo plačo, kakor smo s to postavo storili“. Poročevalec Apfaltrern poteguje se za

odsekov nasvet, pobija Zarnikov predlog s tem, da poudarja, kako zelo so dobri stvari pri šoli škodljive poure. Učenci bogatih staršev imeli so v šoli protekcijo, otroci „ubogih hudičev“ pa so bili odpahovani. Poure so bile zloraba in neka sila (gelderpressung). Učiteljem, kateri bodo po novi postavi dobivali plačilo, pa tudi ne bode treba, posebej podučevati, kajti preračunilo se je, da bode p. nadučitelj na deželi s plačo in z vsemi dokladami vred tû pa tam imel na leto celó 1000 gold. do 1100 gold. — in s tako plačo bode že shajal, ter se mu ne bode treba puliti za tistih par gold., ki bi mu jih poure dajale.

Pri glasovanji po imenih se sprejme Zarnikov nazvet, da naj se namreč prepoved pour iz postave zbriše.

Na versti je §. 52., pri katerem se tudi dr. Zarnik naj prvi prav krepko oglasi, ter pravi: „V tem paragrafu tiči za naše učitelje velika nevarnost. Vlada je prav tam v kotichek skrila veliko past, v katero bi se sami vjeli, ako postavo z določbo tega paragrafa sklenemo. Reče se tû na konci, da se sme precej odstaviti tisti učitelj, ki se je „tako obnašal v državljanskih zadevah, da se to ne strinja z njegovo službo“, ali kakor se pravi v nemškem tekstu: „welcher sich eines mit seiner dienstlichen Stellung unvereinbaren staatsbürgerlichen Verhaltens schuldig gemacht hat“. To je past. Kaj se pa to pravi: „korrektes staatsbürgerliches Verhalten“, gospoda? Nekdaj pod Bachom se je pregrešil v „državljanskem vedenji“, kdor je nosil dolge lasé in študentovsko kapico. (Smeh. Dobro!) Take so lovili in na policijo tirali in zapirali. In dan danes je „ustavovernost“ mera za dobro državljansko dobrovedenje. In če ta paragraf sprejmemo, damo naše narodne učitelje pod nož naših protivnikov. Saj smo videli, ka je vlada Mrhala po prelomu ustave (dobro!) postavila pri nas za deželnega šolskega svetovalca, samo ker nij naroden! še enkrat rečem: po prelomu ustave! (Viharni dobroklici med poslanci in na galeriji.) Ta paragraf bi samo mogoče storil, da se po postavnem potu našim učiteljem krivice goditi morejo. Odstavili bi jih 5 ali 6, in s tem druge ostrašili, da bi morali delati za nam protivno stranko, kakor je činovnike in učitelje na Hrvatskem Rauch odstavljjal, da je druge steroriziral. Ako se učitelj pregreši, saj imamo kazenski zakonik, za vse veljaven, po tem naj so kaznuje, ne pa, da bi ga kar „stante pede“ zapoditi mogli“.

„Ali reklo mi se bode: vi hočete, da so slovenski učitelji agitatorji, to pa ne gre, učitelj naj bo učitelj. Jaz pa pravim: to se lahko vsakemu stanu reče, advokatu, kupcu, duhovniku — ostani pri svojem kopitu, in ne pečaj se za politiko. To je pa krivo. Politika in država bo tačas dobra, kadar se bodo vsi stanovi za njo brigali. Če se smejo

drugi pečati za njo, zakaj ne učitelj po svojem prepričanju? Učitelj tem bolj, ker je na deželi zraven duhovnika po nekaterih krajih edini izobražen človek. In jaz še naravnost povem, da ima stranka, kateri pripadati imam jaz čast, interes, da je učitelj dober domoljub, dober Slovenec, da bode otroke v šoli tudi podučeval, katerega rodu so, da so Slovenci in sorodniki velicega slovanskega plemena. Potem ne bode naš kmet več tako slabo podučten, kakor je bil po vaših šolah (obrujen proti levici), kjer so ga učili, da se s „kransko špraho“ nkan.ori ne pride. — Kakoršna je denašnja nam protivna vlada, in kako bi z našimi učitelji ravnala, če ta paragraf sprejmemo, to nam priča odpuščenje iz mariborske gimnazije prof. Šumana in Pajka, o katerih so sami vladni organi rekli, da nista nič zakrivila, temuč da so jih samo kot politični osobi odstranili“.

Kromer je za to, da se ta paragraf ohrani v postavi. Javni služabnik mora biti pod strahom. Če bo vsak pravico imel agitirati, je državna zveza nemogoča.

Zarnik: „Kot dober jurist bode g. Kromer vedel, da imamo kazenski zakonik, ki je zadosti proti vsacemu, kdor se pregreši“.

Poročevalec Apfaltrern bi sicer bil za to, da se ta paragraf stilizira drugače; a nij za to, da bi se izpustil.

Glasuje se po imenih. Nasvet dr. Zarnika sprejme se s 24 glasovi (vsi narodnjaki in dr. Suppan, kateri je v tem slučaju res liberalnega skazal se) proti 12 nemškim glasovom, ki so bili za učiteljsko „past“.

Svetic svetuje stilističen popravek, ki se sprejme.

Dr. Razlag govori k paragrafu 81. ki se glasí: Vsi učitelji, kateri po preskušnji o učiteljski pripravnosti dobé službo, so zavezani, da vplačajo v pokojninsko blagajnico 10 odstotkov od svoje prve za pokojnino šteвне plače, potem ko bode vravnana, in ravno toliko od zneska, za katerega se jim pozneja plača zboljša in od doklade od službenih let ali od pravilne doklade. Vrh tega plačujejo še vsako leto dva odstotka svojih letnih za pokojnino števnih dohodkov. Dr. Razlag svetuje, naj se ta §. izpusti, ker učiteljem jemlje zdatne procente na leto. Predlog se ne podpira.

Dalje govori dr. Razlag k §. 87., ki se glasí: Prva v §. 30 znanovana doklada od službenih let gre že postavljenim udom učiteljstva samo tedaj, če že petnajst let služijo na kaki javni ljudski šoli v kraljevinah in deželah v državnem zboru zastopanih nepretrgoma in z vspehom. Sicer pa stopijo v užitek prve doklade od službenih let še le tedaj, ko so spolnili petnajsto službeno leto. Dr. Razlag kaže protislovje tega paragrafa, in nasvetuje namesto 15 le 5 let. Njegov predlog se od narodne strani podpira, a kasneje pri glasovanji z malo večino pade.

(Proti njemu so glasovali razen levičarjev tudi Tavčar, Grabrijan, Kramar, Toman.) Postava se potem v tretjem branji sprejme.

Tako se je rodila v našem deželnem zboru toliko zaželjena šolska postava. Akoravno nekteri nenašinci v tej postavi vidijo toliko zaprek, da ji že naprej prorokujejo neveljavnost in poterjenje na najvišjem mestu, vendar mi kranjski učitelji prav z mirnim srcem pričakujemo in se terdno nadjamo, da bode slavno ministerstvo to postavo v poterjenje priporočilo in da bode kmali kmali zadobila naj višje poterjenje, kajti skrajni čas je, da se kranjskim učiteljem z datno pomaga. Da bi ta postava zaradi dovoljenih „poure“ ali zaradi skercenega §. 52. ne bila sprejeta, ne moremo misliti. Poure bodo po novem učnem načertu same po sebi odpadle, ker učitelj zraven 5 do 6 učnih šolskih ur na dan gotovo ne bode mogel še posebej podučevati, in tudi starši ne bodo pustili otrokom po 7 in več ur na dan v šoli sedeti, kajti to bi bilo nenaravno. Na deželi so poure komaj po imenu znane, ker nikomur ne pride na misel, da bi še za posebne ure kaj plačeval, in ako bi kdo poure hotel, je to po Zarnikovih besedah gotovo dobro znamenje sedanjega napredka. V mestih so poure že skoro popolno odpravljene, in godí se sedaj ravno narobe, kakor je bilo nekđaj v mestih s tako imenovanimi „ekstrastunden“. Sedaj hodijo starši ubogih zanikernih otrok učitelja prositi, da bi njihove v šolskih naukih zaostale otroke posebej podučeval, da bi vendar kaj pred prišli h kakemu kruhu. Ako se učitelj takih ubožičkov usmili, dobí od staršev se vé da ne drugega, kakor „Bog plati!“ Kar pa se tiče §. 52., kteremu so se po dr. Zarnikovem nasvetu nekoliko perote pristrigle, se more slavna vlada na kranjske učitelje popolno zanašati in jim verjeti, da se ne bodo v državljanskih zadevah nikdar tako slabo obnašali, da bi se to ne strinjalo z njihovo službo; tedaj še enkrat rečemo: Mi kranjski učitelji terdno upamo, da bode višja vlada to postavo odobrila in jo tudi Njihovo Veličanstvo, katero se tudi na kranjske učitelje blagodušno ozira, na korist šolstva in učiteljstva gotovo poterdilo. V tej terdni nadi živi večina naših kranjskih učiteljev!

Kot dostavek k tej obravnavi pridenemo tu še kosček iz postave za vravnavo pravnih razmerij učiteljev na javnih ljudskih šolah vojvodine Kranjske in sicer II. oddelek o službenih dohodkih učiteljskega osebja. §§. 21. do 44. glasé se tako-le:

„§. 21. Letno plačo učiteljev določuje po predlogu tistih, kteri imajo dolžnost šolo napravljati in zdrževati, deželna šolska oblast.

§. 22. Naj manjši znesek stanovitne letne plače, katero imajo učitelji dobiti, je v deželnem glavnem mestu v Ljubljani 600 gld., v drugih občinah pa 400 gold.

§. 23. Za učiteljske službe na meščanskih šolah naj se določi najmanj znesek stanovitne letne plače 600 goldinarjev.

§. 24. Vse stalne denarne prejemke, ktere ima učitelj po zavezi posameznih oseb iz zavodov i. dr., pobira (s pridržkom, da se varuje njih namen za kako posebno reč) občina na račun šole, ter jih dotični davkariji odrajtuje.

§. 25. Premenljivi denarni doneski naj se po srednjem znesku zadnjih treh let nemudoma premené v stalni prejemek na račun šole; bira pri posameznih prebivalcih in pobiranje denarja za novo leto ni več dopuščeno.

§. 26. Dokler bira pridelkov ni odškodovana, naj se ona po srednji tržni ceni od let 1834—1863 (izločivši letó z najvišjo in z najnižjo ceno), ali kjer se tržna cena ne more določiti, po ceni izvedencev (z ozirom na zgoraj imenovano srednjo ceno) v stalni denarni znesek na račun šole meni.

§. 27. Užitki od njiv, vrtov (vinogradov), travnikov in gozdov, ki so pri učiteljevi službi, se v denarjih štejejo tako, da se od katastralnega čistega zneska vsake parcele odštejejo dotični davki in priklade.

§. 28. Kar po odšteti teh užitkov (§. 37.) do stanovitne učiteljeve letne plače še manjka, mora mu v gotovem denarji in sicer v mesečnih obrokih naprej plačevati občina, oziroma šolski okraj, po dotični davkariji.

Ako ima sedanji čas kaka učiteljska služba večje dohodke, naj se sedanjemu uživalcu nekračene pusté.

§. 29. To, kar si učitelj pridobi po dovoljenem stranskem opravku, kakor tudi vrednost najémščine od službenega stanovanja, ali stanovnina, ki mu namesti tega gre, potem nagrade, pomoči, doklade i. dr., ne smejo odšteti se od stanovitne letne plače.

§. 30. Učitelji, kteri so za trdno postavljeni pet let na javni ljudski šoli v kraljevinah in deželah v državnem zboru zastopanih nepretrgano s primernim vspehom delovali, dobijo v mesečnih obrokih naprej plačljivo službeno letno doklado z 10 procenti od najmanjše letne plače (§§. 22 in 23). Na enaki način jim daje vsaka spolnjena daljna petletna službena doba do spolnjenega 30. leta te službe pravico do druge doklade, ktera se ima odmeriti z 10 procenti od manjše letne plače. Znesek, za kterega zdajšnji dohodki kake učiteljske službe prese-gajo postavno najmanjšo letno plačo (§. 28.), se ne sme vrajтовati v tako službeno letno doklado.

§. 31. Šolskim občinam oziroma šolskim okrajem, kteri učiteljem

namesto službene letne doklade raji dajo pravico, da se naprej pomikajo, ali povišajo na večje plače, je to dovoljeno pod tem pogojem, da se plača po teh viših stopnjah tako razdeli, da se učitelju vsakih deset let do spolnjenega 30. leta zagotovi povišanje stanovitne letne plače za 20 procentov od najmanjšega znezka (§. 22).

§. 32. Ravnateljem meščanskih šol gre opravilne doklade 200 gold., nadučiteljem drugih tri- ali večrazrednih ljudskih šol opravilne doklade 100 gld., nadučiteljem na dvorazrednih ljudskih šolah 50 gld. opravilne doklade na leto, ktera se more prejemati v enakih obrokih s stanovitno letno plačo.

Tam, kjer so za plačo više stopnje, se ravnatelj ali nadučitelj z imenovanjem ob enem postavi tudi na najvišo stopnjo plače.

§. 33. Vsak šolski ravnatelj ima pravico do stanovanja iz dveh sob in potrebnih zdravenskih prostorov, ktero naj se mu dá, če je mogoče, v šolskem poslopji.

Ako se mu stanovanje ne more dati, gre mu za to 20 procentov najmanjše letne plače odškodnine.

§. 34. Drugi učitelji imajo pravico do prostega stanovanja le takrat, ako ga že imajo, ko se moč te. postave začne. Ravno to veljá tudi o odškodnini za stanovanje, ako jo že kdo uživa; ta se jim mora tudi pripoznati, ako bi se jim omenjeno stanovanje vzelo.

§. 35. Učiteljska služba z zemljiščem (§. 27) ima tudi pravico, da se ji dajo potrebni gospodarski prostori in njihova raba.

§. 36. Plača podučiteljeva meri se s 70 odstotki najmanjše učiteljeve plače. (§. 22.)

§. 37. Podučitelj ima pravico do prostega stanovanja le takrat, ako ima stanovanje že ob času, ko je pričujoča postava moč zadobila. Ravno to veljá tudi o odškodnini za stanovanje, ako jo že ima; ta se mu mora tudi pripoznati, ako bi se mu omenjeno stanovanje vzelo.

§. 38. Dokler podučitelji niso za trdno postavljeni, potrebujejo za ženitev privoljenja okrajne šolske oblasti.

§. 39. Plača ženskega učiteljskega osebja se vravnava po praviilih, ki so postavljena za moške (§§. 22—38); vendar se vstanovljajo vsi prejemki z 80 odstotki tistega števila, ktero v enakih razmerah spada na moške.

§. 40. Učitelji nezapovedanih učnih predmetov, kakor tudi učiteljice za ženska ročna dela v vseh v §. 15 al. 2 in 3 v državni postavi od 14. maja 1869 zaznamovanih primerljajih dobé stanovitne nagrade, ktere po meri učilnih ur na teden določuje okrajna šolska oblast.

§. 41. Vse na kaki javni ljudski šoli začasno ali za trdno postavljene učeče osebe naj se zdržujejo vsakoršnih postranskih opravil, katera so spodobnosti in vnani časti njihovega stanu nasproti, ali kat

bi jemala čas za natančno spolnovanje njihovega poklica, ali pri katerih bi se lahko mislila kaka pristranost pri spolnovanji učiteljske službe.

§. 42. Učiteljska služba se od organistovske in meznarske ločuje; dotični prihodki naj se razločijo in vsaki svojemu namenu izroči. Noben ud učiteljskega stana ne smé od časa, ko bodo po §§. 22. do 32. pričujoče postave njegovi prejemki vravnani, cerkvenikove službe opravljati.

§. 43. Okrajna šolska oblast mora na prestopke prepovedi v §. 41. in 42. izrečene ojstro čuvati, in ako zapazi prestopke te prepovedi, naj dotičnemu dá največ šest tednov odloga, v katerem času se mora ali šolski službi, ali pa postranskemu opraviilu odpovedati.

Zoper ta opomin se more pritožiti deželni šolski oblasti, katera pritožba se mora v osmih dneh podati in nagloma rešiti.

Iz zemljepisja.

Učenci v „drugem Berilu“ berejo „Spoznava sveta,“ in učitelj jim dalje razlaga tako-le:

Svet imenuje se vse, kar je Bog vstvaril, in vesoljni svet je brezmeren prostor, ki obsega vse stvarstvo. Naša zemlja je le en majhen del, samo pičica vesoljnega sveta, in vendar ji pravimo tudi svet. Še celó naj manjši kos zemlje, imenuje se svet, postavim, govori se: Ta svet je redoviten (namesto tla). Pravijo tudi: hudo bni svet, narobe svet, iti v križem svet, tako je na svetu, preseliti se v boljši svet. Kaj pomenjajo vsi ti izrazi!

Kako naredimo zemljevid? Ako prebivališče znamo po štirih straneh sveta zaznamovati, si to tudi lahko narisamo. Na tablo ali na papir si naj pred zaznamovamo štiri strani sveta. Na zgornjo stran postavimo sever, na spodnjo jug, na desno vzhod in na levo zahod. Potem si mislimo, da smo kakor tica v višavi nad kakim krajem. Tu vidimo reke in ceste enake ozkemu pasu; narisamo tudi gore, ki so na štirih straneh svetá. Zraven povdarjamo tudi daljavo, za katero si postavimo zmanjšano mero. Na zadnje zaznamovamo tudi kraje, ki so na štirih straneh od našega prebivališča, ter jih vredimo tudi po daljavi. Tako naredimo mali zemljevid domačega kraja.

Zemljevid kaže manjše ali večje dele zemlje in sicer v manjši ali večji meri in ina navadno tudi mero zaznamovano. Na vsakem zemljevidu je na desni strani vzhod, na levi zahod, zgoraj sever, spodaj pa jug.

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

43. Kar je pisal J. Navratil o dr. Fr. Miklosiču, veljá prav za prav o prof. Fr. Metelkotu, da je bil prijatelj čiste slovenščine; mešanica iz vseh narečij in slovnice slovanskih mu je bila gnjusoba n krivica nad častitljivim jezikom slovenskim, ki se kvári s takim početjem, katero